

VOJNI INVALID

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE SHS

List izhaja 1. in 15. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 2 Din. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani. — Št. Peterska vojašnica.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

Zadnja pot tovariša Franceta Jenka.

V času prebivanja vsega stvarstva k novemu življenju — v času prvega majskega cvetja, ob katerega pogledu se razveseli sleherni človeško srce — se je izvršila v Invalidskem domu celjskem žalostna tragedija, človeka trpina, ki je bil med milijoni drugih malih in tlačenih žrtev svetovne vojne.

Že zgodaj na dan prvega maja se je raznesla po Celju vest, da se je ob 1/4 na 8. uro zjutraj ustrelil z brovningom v sence bandažist protezne delavnice v Celju — naš tovariš France Jenko.

Vzroke tega koraka navaša v svojem poslovilnem pismu, ki je ena sama obtožba onih, ki so se na tako krut način igrali z milijoni in milijoni človeških življenj v pretečeni svetovni vojni.

Vest, da je France Jenko izvršil samomor, je vplivala na vse, ki so ga poznali, kakor silni grom iz neba. Prvotno nihče ni mogel verjeti tej vesti, šele ko so ga videli ležati na mrtvaškem odru, so spoznali, da je resnica. Pokojni France je bil radi svojega zdravega humorja, kremenitega značaja in pa moške resnosti, med vsemi tukajšnjimi sloji jako priljubljen. To je pokazala tudi udeležba na njegovem pogrebu, ki se je vršil v sredo, dne 2. maja ob 5. uri popoldne iz Invalidskega doma na mestno pokopališče.

V imenu krajevnega odbora Celje se je ob pokojnikovem grobu z lepimi in v srce segajočimi besedami poslovil tov. prof. Mravljak, za Oblastni odbor pa tov. Stanko Tomc iz Ljubljane. V imenu pevskega društva »Ojlika«, katerega član in tajnik je bil pokojnik, se je poslovil nadzornik mestne policijske straže g. Šonc. Pevsko društvo pa mu je zapelo tri žalostinke, in sicer »Vigred se povrne«, »Blagor mu, ki se spočije« in »Oj Doberdob«.

Pokojni je bil doma iz Naklega pri Kranju na Gorenjskem. Leta 1913. je odšel k vojakom, ter je služil pri 3. gorskem topniškem polku. Že takoj prve mesece ob izbruhu svetovne vojne ga je pri Rava Ruska zadel strel v glavo — leta 1917., ob priliki ofenzive na Piavo pa je izgubil še desno nogo, malo pod kolenom. Na italijanskem bojišču je tudi dobil radi zavživanja slabe, iz snega napravljene vode, ki je bil prenaščen z raznimi strupenimi plini granat — živčno bolezen, ki mu je razjedala ves organizem in ki mu je končno tudi porinila v roke samomorilno orožje. Proti tej bolezni je sicer iskal zdravlja v več bolnicah — in tudi pri vseh boljših zdravnikih, toda trajnega ozdravljenja — žal — ni mogel doseči.

Tov. Franceta Jenka, ki je bil pionir in duša invalidskega stanovskega pokreta, zlasti duševni vodja celjskega krajevnega odbora — ni več med živimi! Koliko gorja in solz je pokojni že s samo svojo besedo olajšal vojnim žrtvam, vlivajoč jim pogum, da vztrajajo na braniku za svoje pravice! Nič čudnega ni, ako je bilo sleherno oko vojnih žrtev rosnost, ko se je izvedelo za njegov žalostni in tragični konec!

Dragi tov. France! Ti si nas zapustil, odšel si od nas v deželo miru in pokoja, po katerem si zadnje čase toliko hrepenel! Ti si odšel od nas, toda Tvoj duh je pa ostal, ki nas bo družil, kreplil in vodil v borbi za naše pravice, katero si pričel in vodil Ti! Ti si odšel, mi bomo pa borbo vodili naprej po poti, ki si jo nam začrtal.

Dragi tovariš! Naj Ti bo celjska zemlja lahka, Tvojim sestram, bratu in sorodnikom pa naše iskreno sožalje.

Sarkazem vlade in invalidsko vprašanje.

Marsikaj smo vojni invalidi že morali pretrpeti in doživeti. Ali kar se sedaj dogaja, to prekaša že vse meje v državi, ki se imenuje SHS in katero imenujejo državljani: Jugoslavija.

Da smo v tej državi vsi enaki, kakor Srbi, tako Hrvati in Slovenci, to smo vedno verovali. Ali — oprostite, tisto verovanje nam je skalil večkrat tak ali drugačen dogodek, ki je nekako indirektno govoril, da smo v tej državi Slovenci, ali bolje, takozvani prečani, druge sorte državljani.

Ali zadnja razprava v Narodni skupščini, ko je bilo na dnevnem redu seje, tolmačenje člena 108. invalidskega zakona, je nekako naravnost pokazala, da smo prečani druge sorte državljani nego Srbijanci.

Da se to tiče samo invalidskega vprašanja, ne more biti noben izgovor, ker smo naš invalidi — poleg tega, da smo državljani SHS — tisti, ki smo direktno ali indirektno največ pripomogli, da je nastala Jugoslavija. Slovenski invalidi pa še posebej, da Italija ni pograbila še več našega ozemlja, kakor ga je, ker smo tam postavili celega moža in so naši tovariši padali, kakor žito pod srpom samo zato, da slovenske meje ne vzame Italijan.

To, da smo prečani — Slovenci, Hrvatje in Srbi — bili vojaki bivše avstro-ogrske armade in da smo se morali, podčrtavam, morali boriti proti srbski armadi, ni noben vzrok, da se nas sedaj stavi v drugo kategorijo državljanov in invalidov. Ker če bi se uprli, bi nas avstro-ogrski vojni zakon z nemškimi in madžarskimi puškami postreljal do poslednjega. Da bi se pa upor onemogočil ali vsaj otežkočil smo bili, kar nas je bilo slovanske narodnosti, porazdeljeni med nemške in madžarske čete in pod nemške in madžarske oficirje. To treba poudariti. Tudi vojne nismo mi prečanski invalidi napovedali, niti je vodili, to treba tudi enkrat v Narodni skupščini — dasi se to sliši zelo čudno — povedati. Ker če se sme in ne vzbujati smešnosti, glasovati o predlogu, ki ga je postavila vlada, naj se tolmači člen 108. invalidskega zakona tako, da bi da-

jal prednost oficirjem in invalidom bivše srbske in črnogorske vojske, potem se prav lahko in sme z vso resnostjo tudi postaviti tolmačenje, da prečanski invalidi nismo napovedali vojne in je tudi ne vodili. In če se ugotovi, da zares tega nismo delali, nego samo to, pod smrtno grožnjo in kaznijo, da smo se morali vojevati proti bratski vojski, potem ni za nikogar nobene prednosti v členu 108. invalidskega zakona, niti v nobenem drugem členu.

Da pa bodo tisti, ki glasujejo za tako tolmačenje, da smo mi druge vrste invalidi, nekoliko informirani, žalibog ako še niso, povejmo, da je bilo nešteto slučajev, zvezanih s smrtno nevarnostjo, ko smo oficirji in navadni vojaki delali proti vsiljeni nam prisegi zvestobe Habsburžanu, ter smo mnoge in mnoge vojake srbske armade (pa tudi ruske) rešili smrti ali mu celo pomagali zbežati. Eden iz dokazov je podan v beograjski »Politiki«, svetovnoznane srbskem dnevniku, kjer je srbski vojak Života Dimitrijević po 10 letih izpovedal, kako ga je rešil smrti in mu pomagal v svobodo avstrijski oficir, aktivni stotnik Petar Teslić. In ta aktivni stotnik Petar Teslić, sedaj v Sisku, sam pripoveduje, izzvan od tega srbskega vojaka Živote Dimitrijevića mnoge slučaje, kako je reševal in pomagal v nešteto slučajih, kako je pošiljal poročila srbski vojski o položaju avstrijske armade in vse to pod nevarnostjo smrtno kazni za osvoboditev Jugoslovenov izpod habsburškega in nemškega jarma in za ustanovitev države Jugoslavije. Beograjska »Politika« od 5. aprila 1928 ima skoro celo stran tiskano o tem, s slikami stotnika Teslića in vojaka Dimitrijevića.

In takih Teslićev je bilo več. In vsi so, kakor Teslić, molčali o tem, in smatrali za svojo dolžnost, kar so storili. In mnogi navadnih vojakov-infanteristov je storilo mnoga slična in druga dela v korist jugoslovenski ideji. Zato nismo druge vrste invalidi, niti druge vrste državljani.

To sem hotel reči z vso odločnostjo. Mora nehati takšno kvalificiranje. In naši poslanci-prečani imajo z vso odločnostjo nasto-

pati proti vsaki kvalifikaciji, da smo druge vrste ljudje, invalidi in državljani. Invalidski zakon mora enako ščititi vse vojne žrtve — državljane Jugoslavije, ker smo mi vsi, prečani in Srbijanci bili vsi — žrtve svetovnega požara.

Kdor bo pa delal drugače, si ga bomo, vojne žrtve, prav dobro zapomnile.

I. V.

Invalidsko vprašanje.

V beograjski »Politiki« od 28. aprila t. l. je izšel članek, ki ga priobčujemo tudi v našem »Vojnem Invalidu«, da bodo čitatelji videli, da se za invalidsko vprašanje zanima tudi dnevno časopisje, posebno kar se tiče srbskega.

V naši Narodni skupščini se je zadnji mesec dvakrat izrekla beseda o invalidskem vprašanju. Žal, da ti razgovori niso dali nikakršnih pozitivnih rezultatov, niti so najmanj popravili obupen položaj naših invalidov. In to pomeni, da se v invalidsko vprašanje, v časovni razgovor v Narodni skupščini, ni šlo dovolj globoko in dovolj vestno, niti z ljubeznijo do ljudi, kateri so to državo ustvarjali.

V drugih parlamentih se tako ne dela. Pred francoske parlamentarce se postavlja invalidsko vprašanje vsaj dvakrat vsako leto. In ti temu vprašanju poklanjajo vso pazljivost, ker znajo, da s tem ne samo, da oddajajo svoj dolg domovini, nego da s tem tudi ustvarjajo njeno bodočnost. Od vsakega takega razpravljanja v parlamentu so imeli francoski invalidi nove ugodnosti in novo izboljšanje svojega položaja, kateri je že od začetka, v osnovi, zelo povoljen.

Pri nas ni tako. Položaj naših invalidov je slabši nego katerikoli invalidov bodisi katerekoli države, ki je bila v svetovni vojni. Od vseh držav na svetu, zmagovalk in premaganih je samo ena, v kateri so invalidi zapuščeni in so v takem položaju, v kakršnem so naši invalidi. Ali smo mi tudi od nje odšli naprej v poslabševanju naših vojnih žrtev. Odšli smo naprej od nje s tem, da tudi ta edina država vsaj ne dolguje ničesar svojim invalidom od tega, kar jim je obljubila, da jim da. Pri nas med tem država dolguje svojim invalidom še od leta 1915.

Pred enim mesecem je v naši skupščini bilo rečeno, da je z invalidskim zakonom invalidsko vprašanje rešeno. To je res. V državi je »zakon najvišja sila«. In ko je bil sprejet zakon o invalidih, se lahko smatra, da je s tem rešeno invalidsko vprašanje. V naši državi se tudi nikdo ne razburja radi nerešenega invalidskega vprašanja, nego se razburja radi slabe rešitve, ki je doprinese s poslednjim zakonom. Ker poslednji zakon, sprejet 1925. leta, je odvzel invalidom tudi to, kar jim je dajal dotedanji invalidski zakon iz leta 1867.

Treba navesti samo nekoliko primerov: Matere, ki so v boju izgubile vse svoje, so imele po starem zakonu 500 dinarjev mesečne podpore. Danes jim zakon daje podpore po 40 do 80 dinarjev mesečno. 40 Din mesečno dobivajo onemogle starke, ki so izgubile po pet sinov. Rezervnim oficirjem, a posebno onim svobodnih profesij je stari zakon dajal invalidnino v plači čina, v katerem so postali invalidi; novi zakon jih je pognal na beraško palico. Vojnim sirotam je novi zakon odvzel tisto malo kruha, ki jim ga je dajal stari zakon.

Evo, tako je rešeno naše invalidsko vprašanje.

K temu treba dodati, da dolguje naša država danes invalidom okrog sto milijonov dinarjev invalidnine za prejšnja leta, da se še danes naše invalide v mnogih občinah prikrajšuje pri izplačevanju invalidnine, da neke občine izplačujejo invalidnino tromesečno.

Evo, tako je rešeno naše invalidsko vprašanje.

V prvostopenih sodiščih je danes čez osemdeset tisoč nerešenih invalidskih predmetov, a pri višjem sodišču čez trideset tisoč predmetov.

Novi minister socialne politike g. Čeda Radović ima polno dobre volje, da invalidom pomaga. Ali ni dovolj samo dobra volja, mora se imeti tudi časa in možnosti. Ker ne sme se pozabiti, da je od ujedinjenja do danes gosp. Radović 23 minister socialne politike. Ne enemu iz njih ni bil dan čas, da vsaj nekoliko prodre v bistvo tega velikega vprašanja, kakor je invalidsko. Naposled, da pripomnimo, da ni dovolj niti dobra volja samega ministra socialne politike. Razen njega, je odvisno to vprašanje od ministra financ, od vlade, od Narodne skupščine.

Kje je tisto, kar je bilo do sedaj sprejeto za naše vojne žrtve od naših nekdanjih neprijateljev?

Dalje, finančni zakon visi nad glavami naših vojnih žrtev kakor Damoklejev meč. Kadarkoli se pristopa k budžetski ravnosti, invalid in vojne žrtve so tu, da bodo žrtve tega ravnotežja.

Zadnji finančni zakon je osvobodil od davka narodne poslance, a invalidom je določil davek na ono siromašno invalidnino, katera celo leto ne presega dve poslanski dnevnici.

Člen 305. novega finančnega zakona je zmanjšal invalidnino vsem onim ličnim invalidom, katerih mesečni dohodek »od nesamo-

stojnega dela« iznaša 1800 dinarjev (pri oženjenih 2200 dinarjev).

Zamislite si uradnika ali oficirja, ki ga je vojna uničila, ki ga država pušča, da pohabljen in fizično oslavljen živi samo od penzije 1800 dinarjev mesečno. Ker od prvega aprila v naši državi ni več nobenega uradnika in oficirja invalida.

Povrh tega si zamislite državo, ki od te bedne invalidnine dolguje svojim invalidom za prejšnja leta stotine milijonov dinarjev.

Naposled, da še povemo to. Ta dolžna invalidnina od leta 1915. do 1920. in od 1923. do 1927. se izplačuje iz postavke 65., s katero razpolaga minister financ.

Tragedija naših invalidov je tudi v tem, ker s to postavko razpolaga minister financ. Ker iz tega, kar se sliši, je minister financ z neko naredbo iz te postavke že žrtvoval invalide drugim svojim finančnim kombinacijam.

In ko je stvar taka, je sarkazem, ako se v naši Narodni skupščini govori o skrbi za invalide.

Tako piše »Politika«. In res je, kar piše. Zato je treba, da mi naše »Udruženje« organiziramo čim boljše, da bomo kot organizirana sila lahko izboljšali naše slabo invalidsko stanje.

Podatki v invalidskem vprašanju.

Naši invalidi in vojne vdove vlagajo prošnje za odkupnine invalidnin preko občinskih uradov ali sami direktno Oblastnemu odboru Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani. Take prošnje so navadno vse pomanjkljive in ima Oblastni odbor samo delo in plačevanje za nje. V njih navadno ni navedeno ali je dotični član udruženja in ni nobenih podatkov o jamčiteljih. Razumljivo mora biti, da udruženje ne more podajati nikakih izjav za nečlane, ker ne more poznati njihovih razmer in se za nje brigati. Zato bodi pojasnjeno in naj vsak naš čitatelj ali čitateljica opozori vojne žrtve doma, da je treba vsako prošnjo pošiljati preko svoje Krajevne organizacije. Ista pa naj poroča natančno Oblastnemu odboru člansko število, razmere prošilca in porokov, da ima Oblastni odbor lažje delo in ne toliko poizvedovanj. Ako bodo hodile v tolikem obsegu prošnje izven organizacijske poti, bo primoran Oblastni odbor izjavljati, da ne podaja izjav vsled nepoznanja.

Kaj bo pa z rešitvijo invalidskih aktov pri sodiščih?

Malo čudno se sliši res 10. leto po vojni, če govorimo o priznavanju invalidskih pravic. Minister socialne politike g. Čeda Rado-

vič je zopet posredoval, naj bi se invalidski akti hitro rešili. Zaprošil je g. ministra pravde, da naj izvoli odrediti vsem sodiščem, da hitreje rešujejo invalidske predmete. Največ rešitev čaka pri višjih invalidskih sodiščih.

Naše vojne žrtve občutijo to, ker je v največ slučajih prvoinstančni sklep poslan višjemu invalidskemu sodišču v Zagreb v revizijo. Baje invalidsko sodišče nima stalnih sej, ker ne dobi redno svojih dijet.

Urgence se navadno ne upoštevajo.

G. minister socialne politike je za Srbijo razširil višje invalidsko sodišče v Beogradu, da bo moglo delo pospešiti in sprovesti.

Prvotno je ustanovil drugi oddelek in sedaj že tretji oddelek tega višjega sodišča.

Treba bi bilo tudi za Slovenijo nekaj napraviti. Če invalidski zakon nam ne nudi svojega lastnega višjega invalidskega sodišča, tako da smo prideleni v Zagreb.

Razmere pa kažejo, da bi v Sloveniji tudi potrebovali lastno invalidsko višje sodišče in če je v Beogradu ustanovljen že tretji oddelek, naj bi se tudi za nas ustanovil še eden in ta bi bil najprikladnejši posebej za Slovenijo, čeprav kot drugi oddelek zagrebškega in bi

lahko posloval v Ljubljani. Tozadevno si dovoljujemo apelirati na g. ministra socialne politike.

Zdravljenje v Toplicah.

Prišel je zopet čas, ko se otvorijo naše Dolenjske toplice. Nekateri invalidi so že vložili prošnje. Kolikor smo dobili informacije, so sredstva za otvorenje že pripravljena, zato apeliramo, naj se toplice čimprej otvorijo. Merodajni činitelji naj izvolijo to zadevo pospešiti.

Železniške vožnje.

Oblastni odbor U. V. I. je interveniral pri Direkciji državnih železnic v Ljubljani radi oviranja brezplačnih voženj invalidov na uradne pozive po čl. 38. invalidskega zakona. Dogajali so se slučaji, da železniški organi niso hoteli prepuščati brezplačnih voženj, ker invalidi niso imeli predpisanih knjižic.

Direkcija državnih železnic v Ljubljani je rešila sledeče:

Člen 99. navodil, kako je izdajati vozne olajšave na železnicah, razglašeni v uradnem listu velikega župana ljubljanske in mariborske oblasti št. 48 z dne 2. maja 1927 izrecno navaja, da služi železniška legitimacija vojnim invalidom tudi kot dokaz istovetnosti, kadar potuje brezplačno na uradni poziv.

Z ozirom na dejstvo, da veliko vojnih invalidov še nima železniških legitimacij in ker se je v zadnjem času prenesla tudi kompetenca naročevanja na finančne uprave (finančno delegacijo), kakor smo Vas obvestili z aktom št. 4796/I. z dne 13. aprila t. l. in da ne bi bil prizadeti vojni invalidi, bomo hkratu obvestili vse naše edince, da pripoznavaajo v območju direkcije državnih železnic v Ljubljani do 30. junija 1928 objave za brezplačno potovanje, če se dotični invalid legitimira z invalidsko knjižico s sliko.

Prosimo pa, da z Vaše strani opozorite invalide, da si o pravem času nabavijo železniške legitimacije.

Izreči moramo priznanje naši železniški direkciji, da ima toliko uvidevnosti in odpravlja neprimernosti, ki so nastale vsled tega kaosa.

Vsekakor bo to vprašanje delalo še dolgo preglavice vojnim invalidom, ker gotovo ne bo šlo vse gladko. Mnogi ne bodo prosili za legitimacije, posebno vsled stroškov, ker vlada med invalidi močna beda, ali pa se bo mogoče izdajanje še zavleklo.

Ravno sedaj opažamo zopet dva načina, ki mešata celo zadevo. Naše organizacije nam pošiljajo pozive glavarstev in občin, da naj se invalidi tam prijavijo, direkcija pa nam je sporočila odlok, da sprejemajo prijave in delajo

LISTEK.

Poslovitev trpina.

Pokojni tov. Franc Jenko iz Celja nam je ostavil pretresljivo poslovilno pismo, ki kaže vso notranjo bol njegove duše in primerja obči položaj naših tovarišev sotrpinov sploh. Pismo je sledeče:

Zadnje slovo svetu, sestrām, bratu, sorodnikom, prijateljem in znancem!

Skoro po 11-letni borbi za svoje zdravje in življenje, ko duša obupuje in volja ponehava, ter se mi vsiljuje neugasljiv dvom nad svojim življenjem — se čutim dolžnega, predno me zagrne črna zemlja, da utemeljim svoje breme gorja napram sestrām, bratu, sorodnikom, prijateljem in znancem in svojemu narodu sploh.

O vojnih naporih in grozotah, ki sem jih moral preživeti, ne bom veliko popisoval, mmo pa vseeno ne morem, ker z njimi v zvezi se je rodilo in pričelo za me zlo, ki me pripravljalo do obupnega čina. Ob mrazu, viharjih, nesnagi in zauživanju vode, katera je bila napravljena iz snega, ki je bil okužen od raznih plinov, ekrazita, žvepljenih in drugi granat, se mi je pojavilo sredi januarja 1917 vnetje sluznic in živčevja, sploh je trpel popolnoma ves organizem. Iskal sem takoj pomoči pri sanitetnem zdravniku na takozvanem »Hilfsplatzu«, tisti čas na hribu Lipniku nad Bovcem. Ker je bila stvar tako zagonetnega izvora, so me zdravili na vse načine, a me niso ozdravili. Zato je stvar ostala le utolažena — a ne ozdravljena. Da bi se pa takrat mogel sam zateči h kaki drugi pomoči, mi žal ni bila dana prilika, ker sem bil odtrgan od ostalega sveta. Na moje prošnje takrat in pozneje, da bi prišel v zaledje, žal nisem našel sočutnega srca — smatrali so jih za premalenkostne.

S tem se je pričelo moje gorje, ki je z dneva v dan rastlo.

Nastopil je oktober 1917. Kmalu v tem mesecu sem dognal potom raznih migljajev, da se bližamo ofenzivi (proti Piavi). Vedel sem iz

raznih, že minulih preizkušenj, da je ob takih korakih tudi mnogo žrtev. Z nekakim veseljem, brez strahu na grozo in trpljenje sem pričakoval tistega dne, upajoč, da ko mi je bila usoda v naših planinah nemila, morda mi da pohod v dolino utehe — potem pa naj bo že uteha v zdravju — ali večnem snu. A človek obrača, Bog pa obrne! Usoda, ki je vihtela in vihti rad menoj svoj težki bič, me je udarila še huje. — Izgubil sem še nogo. Ko sem prišel k zavesti bi bil najrajši spal. Spal sem dolgo, ali ta počitek mi je zopet okrepil duh, boj za zdravje se je zopet pričel. Omenil in prosil sem zopet pomoči v gori, oziroma v prej omenjeni bolnici, a tudi tu nisem imel sreče. V glavnem se mi je zopet reklo, da je to stvar živčevja v zvezi z drugim naporom in prehlajenjem, ki da ne more roditi nikakih posledic. Potem sem se umiril in šel dalje, preko italijanskih, avstrijskih in ogrskih bolnic. Tak sem se vrnil v našo domovino.

Skoro z zavestjo, da je morda zdravje za vedno zame izgubljeno, z zavestjo, da mi je za vse preživete napore sedaj plačilo: temna prihodnost, ki jo bo spremljalo trpljenje mojega življenja — je bila vključ temu volja do življenja še silna, ona me je gnala z neodjenljivo silo v boj za boljšo eksistenco, v boj do lastnega kruha. V tej sili volje so se utopili vsi dvomi, vse temne slutnje. Borba, da priplezam iz brezdnā, v katerega me je pahnila vojna — je bila tako silna, da je zahtevala celega duha za sebe. Utopil sem vse misli v učenje, šolo in delo — pozabil sem, da sem sploh kaj bolan. Kadar pa sem se spomnil, sem se brž utolažil z raznimi besedami zdravnikov, s katerimi so povdarjali brezpomembnost moje bolezni. In zopet je šlo dalje. Vesel sem bil, kadar je imel duh trajno zaposlitev, a otožen, kadar sem se v mislih začel baviti s svojim življenjem.

Minila je šola in z njo učna doba. Imel sem še v tem oziru precej sreče, da sem prišel do zasluzka. V istem sorazmerju, kakor me je pot do kruha čimdalje bližje vodila, se je tembolj začela oglašati ona temna slutnja in z njo vred mučna skrb, ki je razjedala v dno duše.

Zaradi tega sem živel v večnem trpljenju, ki je morilo duha — a življenje je šlo mimo mene.

Zopet sem se začel oglašati pri raznih zdravnikih širom Slovenije. Tudi ti so deloma zanikali in me tolažili na približno isti način, kakor prej po raznih bolnicah. Da, nekateri so mi na moja vsa zaupanja celo svetovali, naj stopim v življenje.

Hvaležen sem jim bil, vsakokrat sem se poživil, a to poživljenje je trajalo le kratko dobo. Iz teh dobrih počutkov so me vedno budili neprijetni zdravstveni pojavi in z njim se je zopet vžgal v dno duše dvom nad mojim zdravjem. Šel sem zopet naprej, iskal drugih zdravnikov. Naposled sem našel zdravnika, ki je pa imel k moji bolezni popolnoma drug komentar, druge nazore, a žal, morda po skoro 11 letih tudi pravilne.

O, usoda življenja, kako kruto si ravnala z menoj, brez lastne krivde, ne da bi se bil sam pregrešil nad svojim zdravjem, si mi Ti usoda naložila breme, ki je težko, polno žolča, ki ga kakor mi lastna vest velevala, nisem zaslužil. Ako sem ga pa, pa prepuščam o tem sodbo onim, kateri so me tekom življenja do dna spoznali.

Nekaterim je bilo moje ravnanje v življenju uganka. Ta uganka pa bo razrešena s tistim dnem, ko bo moja trnjava, tako tragična živlienska pot zaključena. Ko bo padel zastor med življenjem in smrtjo, se bodo brez dvoma pojavili različni komentariji in vsestranske sodbe. Vsak bo utemeljeval po svojih nazorih in morda jih bo le malo, ki bodo s svojim duhom mogli prav razumeti to moje dejanje. Razumeli pa ga bodo le oni, ki imajo širše pojme o človeški duši, ki niso zakrknjeni, in ki poznajo silo valov človeške notranjosti.

Ko to pišem se mi zdi, da opravljam svojo zadnjo nalogo, oziroma dolžnost napram svojcem, napram prijateljem in svojemu narodu sploh. To je sicer zato, da se tem potom nekako vesoljno spovem, popišem, kaj, ozirom, ki mi je udušil dušo in srce, ubil upe ter mi zatemnil vse življenje. Popisal sem, oziroma bom popisal glavne vzroke, ki meje daleč nazaj — nazaj na vojno! Popisal sem jih v smislu

spiske finančne uprave, to je pri nas Računovodstvo delegacije ministrstva financ?

Mogoče pa je smatrati prijave pri občinah in glavarstvih le kot olajšavo, ki invalidom na vsak način prihrani pota in stroške. Dotične prijave pa bodo gotovo od tam poslane na Računovodstvo delegacije ministrstva financ?

Udruženje še vedno apelira, da naj ostane to vprašanje pri starem kakor je bilo, ako pa že državna uprava zahteva take legitimacije, bi bilo umestno, da prometno ministrstvo dovoli vojnim žrtvam primeren stalni popust pri železniških vožnjah. Zakaj bi najbednejša raja, ki se ne more niti kretati brez težkoč, ne imela vsaj eno olajšavo na svetu, ki bi pa državo nič ne stala?

Politične beležke.

Nova Mussolinijeva vlada v Albaniji. Albanska vlada je podala demisijo. Kriza vlade ni dolgo trajala, namreč ne celih 24 ur. Imenovana je nova vlada, in sicer kakor je bilo pričakovati. Izpadla sta namreč samo dva, Mussoliniju neljuba ministra, vsi drugi so pa zopet ministri. To je namreč samo priprava za nadaljno italijansko akcijo na Balkanu.

Kitajci zahtevajo intervencijo Društva narodov. Med Kitajci in Japonci je prišlo do oboroženih spopadov, takorekoč do vojne. Japonska vojska je okupirala Tsinaufu in šantunške železnice. Do 20.000 kitajskih nacionalističnih vojakov so japonske čete razorožile. Nadaljnje operacije so se sicer ustavile, vendar stavijo Japonci zahteve: Povrnitev škode kitajskih vojakov in častnikov, ki so zakrivali spopade. Ako bodo te zahteve sprejete, se bo Japonska zadovoljila z zasedbo okupiranega ozemlja kot jamstvo za izvršitev teh zahtev. Odločno pa odklanja posredovanje Društva narodov, ki ga zahtevajo Kitajci.

Izločitev Zagreba in Beograda iz oblastnih samouprav je sklenil ministrski svet 11. maja t. l. Notranji minister dr. Korošec je dobil nalogo, naj izdela v tem oziru zakonski načrt ter ga predloži na prihodnji seji ministrskega sveta v odobritev.

Monarhistični pokret v Litvi. Iz Kovna se poroča, da bo vlada izdala ob priliki 10-letnice obstoja manifest, v katerem bo napovedala spremembo ustave. Smatra se, da je v tamkajšnjih političnih krogih razširjeno mnenje, da gre za uvedbo monarhije.

Nova papeževa enciklika. Papež Pij XI. je 11. maja t. l. izdal encliko pod naslovom *Miserentissimus Redemptor*. Predmet enclike je predvsem nabožen. Obravnava vpra-

šanje pokore in reparacije. V Rimu navzoči kardinali so odšli v Vatikan ter častitali sv. Očetu, ki je praznoval 12. maja svoj god.

Novi jugoslovenski poslanik v Varšavi. Milenković, je že prišel v Varšavo ter bo 16. maja t. l. izročil poverilnice predsedniku republike.

Desetletnica judenburških dogodkov. 12. maja t. l. je preteklo deset let, ko so se slovenski vojaki v Judenburgu uprli proti avstrijski vojaški nasilnosti in proti vojni — za mir in svobodo. Madžarski udarni bataljon je zlomil ta upor in vojno sodišče, ki je prišlo v torek zjutraj iz Gradca, je takoj pričelo s krvavo obravnavo. Na smrt so bili obsojeni Hafner, Možina, Štefanović in Dantović, ter ustreljeni v četrtek 16. maja. Dva dni nato, na binkoštno nedeljo, sta bila v Murauu ustreljena Rogelj in Grahovina.

Žrtvam, ki so dale kri in življenje za našo svobodo, se je narod oddolžil z nepozabno žalno manifestacijo ob prevozu njihovih telesnih ostankov v domačo zemljo, v osrčje ljubljanskega polja, kjer so nam njihovi grobovi dragocena svetinja.

Slava judenburškim žrtvam danes ob desetletnici!

Novi zakon o državljanstvu. Po dolgem času je bil izdelan modern in dober zakonski predlog o državljanstvu, ki ga je sekcija zakonodajnega odbora že sprejela.

Senzacionalna aretacija monarhističnega voditelja na Dunaju. Na Dunaju je bil te dni aretiran znani habsburgovec polkovnik Wolf, ki je zagrešil zločin veleizdaje, ker je bil v zvezi z madžarsko vlado. Madžarski vladi je poslal vlogo, v kateri označuje avstrijsko zasedbo Gradišanske za rop in poziva madžarsko vlado naj prevzame Gradišansko v svojo posest.

Zopet političen umor v Južni Srbiji. V Kosovki Mitrovici je bil ustreljen bivši narodni poslanec Nazim Gafur. Morilci so izginili.

Naše gibanje.

Razglas. Na podlagi okrožnice velikega župana mariborske oblasti v Mariboru Sp. br. 256/3 z dne 12. aprila 1928 ter člena 38. invalidskega zakona, pozivljam vse v mestu Celju bivačoe vojne invalide, ki žele dobiti železniške legitimacije za trikratno polovično vožnjo na leto, da se zadevno osebno zglasijo pri podpisnem uradu v sobi št. 14. I. nadstropje od 8. maja t. l. do vključno 22. maja t. l. in sicer med uradnimi urami, to je od 9. do 12. ure dopoldne, izvzemši nedelje in praznike. — K. zglasitvi je s seboj prinesiti sledeče: 1. Sklep sodišča o invaliditeti; 2. Zadnji poštni odrezek

o sprejeti invalidski pokojnini; 3. Člansko knjižico Udruženja vojnih invalidov in 4. Svojo fotografijo v velikosti 10×6 in 10 Din. v gotovini. — Omenjene železniške legitimacije bo izstavila na podlagi tuuradnih naloženih zadevnih spiskov direkcija državnih železnic v Ljubljani in bodo veljale 5 let. Vsako leto pa bo treba pustiti iste podaljšati pri občinskem uradu bivališča. Nevednost o tem razglasu ne opravičuje. — Mestni magistrat celjski (vojaški oddelek), dne 26. aprila 1928. — Župan.

Odkup invalidnine. Krajevni odbor U. V. I. v Ljubljani je založil tiskovine za odkup invalidnine, t. j. osebno izjavo prosilca in jamstveno izjavo za poroke. Radi olajšave poslovanja se podružnicam nasvetuje, da naroče primerno število teh obrazcev potom dopisnice proti povračilu stroškov. Daje ima navedeni krajevni odbor v zalogi tudi tiskovine za prepise sodnih sklepov za invalide in vdove, ki se tudi lahko naroče. Vse te tiskovine prodaja Krajevni odbor po zmerni ceni.

Jesenice. Dasi še nikakor ni idealna rešitev in še daleko ne v smislu naših zahtev, vendar smo se upravičeno razveselili razglasa radovliškega glavarstva, doposlanega vsem županstvom, da lahko ista sprejemajo podatke onih invalidov, kateri žele imeti legitimacije za polovično železniško vožnjo.

Invalidi, kateri prihajajo v poštev morajo doprinesiti sledeče:

1. Številko in datum sodnega sklepa pristojnega sodišča, s katerim je dotičniku priznana obeležje vojnega invalida ter mu je prisojena invalidnina.

2. Izkaz, da prejema invalidnino. (Odrezek).

3. Dokaz vojaškega čina, ki ga je imel v armadi. (Razvidno iz sodnega sklepa).

4. Dokaz, da je član U. V. I. (Članska knjižica).

Na podlagi teh originalnih listin sestavi občinski urad seznam ter ga pošlje glavarstvu.

Priložiti je tudi mehko fotografijo invalida v velikosti 10×6 cm in 10 Din za legitimacijo.

Naše tovariše v Mojstrani, Ratečah, Kranjski gori, Koroški, Beli in Dobravi smo sicer že obvestili o tem, vendar tu še enkrat ponavljamo, ker je lahko mogoče, da naše objave kdo izmed njih ni čital.

Vsak naj se torej potruji do svojega županstva, ker ta način je v danih razmerah še najprikladnejši ter zvezan z najmanjšimi stroški. — Invalidi jeseniškega okrožja, kateri niste še organizirani, pa ste tem potom vabljeni, da se prijavite podružnici na Jesenicah, ker kakor razvidno iz gornjega, je pogoj za pre-

one resnice, katero sem celo življenje iskal — a ne našel. In s to zavestjo bom zapustil svet.

Oj, temna grobna ta tišina,
naj mi ohladi srce.
Naj mi bôl prežene in naj bo mila,
ker svet mi muke poln je.

Vem, da mi je dalo stvarstvo vse pogoje do življenja, da mi je dalo zdravje, dalo energijo za borbo v življenju, obdarilo pa me tudi z raznimi veselimi lastnostmi, katere so mi bile ob bridkih urah — potna palica življenja. A to je sedaj iz dneva v dan, iz tedna v teden iz leta v leto umiralo.

Po skoro enajstih letih boja z notranjimi viharji sem začutil, da mi postaja mraz. Sonce je izgubilo zame svojo čarno moč, pomlad me ni več ogrela in duša se je začutila v objemu mraka. Da, pot mojega življenja se je vila mimo brezden, skozi pečine, trnje je rastlo ob potih brez zaželenega cvetja. Dobil sem utise, kot da bi se nahajal v pustinji, kjer leži večna megla, kjer divja neugnan vihar, ki mori, razdira, uničuje — a zaman iščeš zvezd, zarje upa in toplega žarka solnca.

Na potu, ko me je potegnil silni plaz človeškega gorja v svoj vrtnec, se je pričela moja pot na »Golgotu«.

O, ve planine, ki ste tvorile nerazrušljive mejnike naše ožje domovine, ve planine, ki ste me mnogokrat v bridkih urah mojega življenja s svojo kristalno jutranjo lepoto budile — molčite!

O, Lipnik, ki stojiš ob vznožju sinjega Krna, ko bi Ti vsaj govoril, povedal bi naglas moje takratne tihe vzdih, ki si jih čul Ti, a drugi me niso razumeli — a tudi Ti molčiš in boš molčal, kot da bi se hotel maščevati nad onimi, ki so ti kalili gorski mir. Sicer so še vedno v skalo uklesane črke ob vznožju Mojstrovke pri Kranjski gori »Pečine bodo govorile«. — Morda je resnica, ali iluzija?

O, življenje, kako silno si Ti! Koliko bi človek prenesel za Te, koliko telesnih naporov in duševnih bojev prebolil z nekako sladkostjo, ko niti ne čutiš, da si truden. Pri vsakem

udarcu nam neka nadnaravna sila vliva novo voljo in tajni izvirki nas ženejo naprej — nas dvigajo. Tudi mene je vse to vodilo skozi noč življenja. Vsakokrat sem ob pogledu na jutranjo zarjo pozabil na grozovite burne noči. A sedaj noči ni konca, vihar se ne ustavi več, nekdanji izvirki upa usahujejo. Zakaj? Utemeljil sem s svojo skromno zmožnostjo, ker bi rad, da ve človeška družba, da ve narod, da odhajam iz njegove vojske, za to, ker mi je tužna življenska usoda ubila iskro da vse zmožnosti, ter vsled tega nisem več v stanu z njim trpeti, z njim delati, z njim se boriti za boljšo bodočnost in tudi ne z njim se veseliti. Edino in najslajšo oporo najdem še v delu. Ko bo pa omajana še ta volja, bo z njo vred na zemlji ugasnilo za me vse.

Zadnja moja zdravnik sta bila: dr. Steinfelzer v Celju in dr. Robič v Mariboru. Na ta dva absolutno ne mečem nobene krivde, ker pri njima nisem našel samo zdravnika — pač pa tudi človeka. Zato upam, da je s to zadnjo utemeljitvijo povedano vse.

O, Rava Ruska — mesto, ki stojiš v daljni bratski Galiciji! V Tvoji bližini me je 7. septembra 1914 zadel prvi strel skozi glavo — zakaj nisi bil Ti strel smrtonosen? Morda je bilo tako usojeno, da izpijem žolč trpljenja do dna. Mogoče me je čuvala še takrat moč volje do življenja, mogoče tiha ljubezen do rodnega doma, do svojega očeta, sestre, brata in vsega onega, kar me je vezalo na dom in življenje.

Ponovno pa povdarjam, da za ta korak, ki z neodjenljivo silo sili v ospredje — ne dolžim nikogar. Dolžim pa samo usodo in one čase, ko je padala človeška kultura, ko je svet s sadizmom užival trpljenje svojega sočloveka in ko je vrednost zdravja delavnih in trpečih ljudi bila brez cene. S tem upam, da je pojasnjeno.

Zatorej z Bogom sestre in brat, vsi drugi domači in sorodniki! Z Bogom vsi tovariši, ki trpite in vsi prijatelji, ki vas je mnogo! Z Bogom vsem, ki smo se poznali in z Bogom vsem, ki smo se tekom življenja križem potov srečali, si utisnili spomine in ne pozabili! Prosim Vas pa samo to, da imejte zavest, da s tem ni

skrajšano moje življenje — ampak skrajšano je samo trpljenje.

V tej misli zaključujem, globoki vzdih moje duše pa Vam izraža tužni zadnji pozdrav

vdani **Franc Jenko** s. r.

Dodatek: Po dolgem boju za izboljšanje svojega zdravja se mi je zopet reklo, da sem zdrav, in da zame ni ovir v življenju. Ali ob tem že popisanim vnetju, ko so močno bile prizadete tudi ledvice, drobovje, osobito pa je čutil želodec, ne morem kar tako mimo. Zidal sem v mislih idejne stavbe, delal načrte do ciljev, zidal dneve, mesece, leta. Ali ena burna noč mi je to stavbo sproti razdrila. Na eni strani po mimuli vojni, z nova pričeti eksistenčni boj za biti — ali ne biti — na drugi strani razburilivi boji za zdravje, mi je strlo popolnoma živčevje in me pritisnilo ob tla. Zdi se mi, da sem prišel po dolgi — dolgi bridkosti do zadnje postaje. Življenje človeka, o kakršnem sem delal načrte in sanjal o njem tekom svoje preteklosti, mi je ugrabila nesrečna usoda. Živeti pa življenje brez idealnih ciljev, brez pravega življenskega programa — temu življenju pa se upira s kremenito silo značaj sam in stoji kakor kačipot na križišču. Še enkrat pozdrav svetu.

Franc s. r.

Dodatek: O, vojna, ki si mi ugrabila mladost, ki si mi ugrabila zdravje, uničila življenje in sedaj moram umreti in to brez lastnega greha. Preklel bi te — a se zavedam, da ni dostojno ob tem koraku. Z Bogom rojstna vas Naklo, Ti vas nekdanjih sani, Ti vas, v kateri sem našel vedno mnogo iskrenih prijateljev! Z Bogom Ti prekrasno Celje, Ti pravi moj duševni dom! Težko se mi je ločiti — samo ena zavest je, ki me krepi — in to je resnica, ki je mogla na dan. Ravno zato pa tudi nimam strahu stopiti preko mejnika, tega za me žalostnega življenja. Ponovno z lahko dušo povem svetu, da sem samo — žrtev, ker na svoje življenje in preteklost sem ponosen.

Zemlja, ki si bila priča mojemu trpljenju — le Ti me lahko prav razumeš! Ti pokrij, kar je rodila vojna, v Tvojem imenu naj najdem hlad in mir.

jem legitimacije, biti član Udruženja Vojnih Invalidov.

Selca nad Škofjo Loko. Dne 1. maja 1928 je umrl tov. Franc Šmid, 50% vojni invalid, stanujoč v Podlonku, obč. Selca za sušico, kateri je dolgo ključoval in je do zadnjega upal, da se bo še pozdravil, pa mu ni bilo več pomoči. Težko bolan je bil pripeljan v ljubljansko bolnico, kjer ni mogel ostati, zato je prosil takoj za odhod, kar se mu je dovolilo, da se mu izpolni želja umreti v rojstni hiši in počivati na domačem pokopališču v Selcih pod vznožjem planin, ki jih je tako ljubil. Bil je od početka do smrti zaveden član naše organizacije, ki ga ohrani v trajnem spominu.

Ptuj. Jurjev, ali cvetlični dan tukajšnje K. O. je prav lepo uspel, za kar se podpisani odbor pristrčno zahvaljuje v prvi vrsti gosp. Vincekoviču in g. Vaudi, vrtnarjema v Ptuj za podarjene cvetke. V drugih vrsti gre pa iskrena zahvala cenjenim gđc. Dolenc Ivanki, Šegula Marijani, Kozel Justini, Jošt Marijani, Maurer Merici, Svenšek Pauli, Petrovič Rozi in Binder Vilmi s prošnjo, da bi v bodoče tudi s tako prijaznostjo priskočile invalidskemu Udruženju na pomoč. Še enkrat pristrčno zahvalo izreka **Odbor.**

Zagorje ob Savi. Krajevni odbor pozivlja vse one člane, ki žele dobiti letno polovično vožnjo, naj se nemudoma javijo na občinskem uradu s sodnim sklepom, svojo sliko ter vsak vplača za legitimacijo 10 Din. Ker je rok kratak, se naj vsak požuri, da ne bode potem izgovora, nisem vedel. Prosim vse čitatelje »Vojnega Invalida«, da obveste one, ki se ne zanimajo za svoje stanovsko glasilo, da si ga takoj naroče.

Ljudska samopomoč, ki ima svoj sedež v Mariboru, ima namen podpirati vse stanove ob smrtnih slučajih. Podpore so določene po kategorijah 1000 Din, 2000 Din, 4000 Din ali 10.000. Ko član umre, se na podlagi mrtvaškega lista izplača takoj določeni osebi ena izmed prednavedenih vsot. Plača se samo enkrat pri vpisu po kategorijah starosti dotičnega in višini zavarovalnine v gotovini od 12 Din do največ 86 Din. Napravljene so skupine zavarovancev po starosti, in sicer pride v vsako skupino po 2000 ljudi. Kadar kdo iz dotične skupine umre, plačajo vsi zavarovanci iz dotične skupine po 25 par, 1 Din, 2 Din ali 5 Din (kar se ravna po višini zavarovalnine). Ker se mogoče zgodi na leto le par smrtnih slučajev, ne obremenijo popolnoma nič posameznika, ako plača po par dinarjev na leto, vendar pa dobijo po smrti njegovi svoji takoj izdatno pomoč. Kategorije po višini zneska si lahko izbere vsak sam pri vpisu. Ljudska samopomoč je priporočljiva našim vojnim žrtvam, posebno onim, ki imajo žene in otroke. Kako se prileže siromašni vdovi po smrti invalida izdatna podpora? Člane sprejema tudi tov. Stanko Tomc, tajnik Oblastnega odbora U. V. I. v Ljubljani, ki ima zastopstvo.

Nenadna smrt. Dne 13. aprila 1928 je nenadoma umrl naš zvesti tovariš Štefan Saverin, kantiner v Mariboru, Stritarjeva ulica 37. Imenovan je bil zvest član in odbornik, v letu 1927. celo predsednik nadzornega Krajevnega odbora U. V. I. v Mariboru. Nismo mogli verjeti, da nas je zapustil tovariš Saverin, s katerim smo imeli mnogo prijateljskih stikov. Večkrat se je mudil v pisarni ter se zanimal za to in ono invalidsko vprašanje in bil zmiraj radevolje pripravljen pomagati odboru. Imenovan je imel 13 let vojaške službe kot podoficir (narednik vodja) in bil leta 1916. na italijanski fronti ranjen s prestrelom glave, izgubil je levo oko in dobil prestrel levega kolena. Vsed teh pridobljenih ran je postal 60% stalni vojni invalid. Z rosnimi očmi se je zbralo mnogo tovarišev invalidov in borcev svetovne vojne, kakor tudi veliko občinstva ter oficirjev, podoficirjev in vojaštva v nedeljo, dne 15. aprila 1928 na mestnem pokopališču v Pobrežju, kamor smo ga spremili k večnemu počitku. Po obredu so naredniki dvignili krsto, četa vojakov z godbo je spremljala sprevoz. Vojaki so dali salvo kot zadnji pozdrav in nato je zdrknila krsta v ozko jamo, ki jo pokriva sedaj prezgodnji grob. V imenu Krajevnega odbora U. V. I. v Mariboru je predsednik tov. Geč položil venec z besedilom: »Častni spomin zvestemu tovarišu«. Še enkrat Slava, naj bo nepozabljen in naj mu bo lahka zemljica slovenska. Sorodnikom, njegovi soprogi in trem nepreskrbljenim otrokom pa iskreno sožalje.

Invalidska zadruga Vzajemna pomoč sporoča vsem interesentom, da rešuje prošnje le na sejah, ki se bodo v bodoče vršile stalno najmanj po enkrat na mesec, in sicer vedno v začetku meseca. Opozarja, da naj dotični ne urgirajo rešitev, ki se vrše le na ta način, ne more pa se delati izjem. Za rešitve je treba popolnih prošenj, to je opremljenih z vsemi izpiski iz zemljiških knjig, katere lahko napravijo in potrdijo tudi naši Krajevni odbori.

Razps kartin. Komanda 45. pešadijskega puka v Maribru razpisuje dve kantini, in sicer eno v vojašnici Kralja Aleksandra I., drugo pa v vojašnici Vojvode Mišica v Mariboru. Udruženje je pozvano, da priporoči invalide. Pozivamo vojne invalide, ki imajo možnost prevzeti eno ali drugo izmed navedenih kartin, da vložijo popolne, z vsemi prilogami opremljene prošnje najkasneje do 25. maja t. l. Oblastnemu odboru Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani.

Žrebanje velike invalidske loterije. Loterija Invalidske zadruge d. d. v Beogradu je izžrebala sledeče glavne dobitke, in sicer na št. 14.394, 15.500, 21.258, 54.722, 59.195, 59.675, 59.857, 81.654, 122.996, 129.920, 162.961, 181.827, 187.997, 192.391, 201.701, 213.904, 217.632, 227.061, 233.487, 253.189, 262.662, 267.044, 286.470, 289.957. Vsi ostali manjši dobitki so razvidni iz liste, katero ima Oblastni odbor U. V. I. v Ljubljani. Liste se ne more razpošiljati, pač pa naj se izvoli vprašati pismeno ali ustmeno z navedbo števil.

Trafiko je oddati v Rudniku pri Ljubljani. Osebe zaščitene po invalidskem zakonu, ki reflektirajo na to trafiko, naj se zgledajo pri Krajevnom odboru U. V. I. v Ljubljani radi pojasnil tekem 8 dni.

Druge novice.

Sneg, mraz, poplave in potresi. Iz raznih krajev Benečije javljajo o velikih snežnih viharjih in mrazu. V Trbižu je zapadel sneg. Istotako v gorovju Biella. Nekateri prekopi reke Piave so zamrzili. V Undriji so veliki nalivi in grozi na več krajih povodenj. Tibera je prestopila bregove in poplavlila nekaj krajev. Vsled dolgega deževja na Slovaškem in severnem Madžarskem, sta reki Hernad in Sajó prestopili bregove in poplavlili mnogo ozemlja. Slana je v vinogradih napravila ogromno škodo, ker je temperatura padla na 5 stopinj pod ničlo. Na Južnem Kavkazu je bil katastrofalni potres, ki je posebno poškodoval mesti Tiflis in Lenakan.

Petrolejski vrelci v plamenih. V Okuri v Rumuniji je v dveh petrolejskih vrelcih nastal požar. En inženjer in en delavec sta našla smrt v plamenih. V Pasoovu je pričel goreti petrolejski vrelci števil. 298. Požar se je nato razširil na 20 drugih vrelcev.

Preganjanje slovenskega tiska v Italiji. Goriški prefekt je pustil zapleniti 11. maja t. l. »Goriško Stražo«. Policijski agentje so zvečer zasegli v tiskarni in trafikah vse liste.

Afganistanski kralj v Leningradu. V Leningrad (prej Petrograd) je dospela afganistanska kraljevska dvojica, ki so jo nastanili v Zimski palači.

Velika tatvina na pošti Slatina-Radenci se je izvršila 2. maja t. l., kjer je bilo ukraden denarno pismo v vrednosti 18.000 Din. Preiskava je sprva bila brezuspešna in se ni moglo dognati, kdo je izvršil tatvino. Potem pa se je pokazalo, da je pomeverila pismo uradnica pošte gospa Horvat-Kompare, ki je bila takoj aretirana.

Cene tujemu denarju. 1 ameriški dolar za 56'20 Din — 56'90 Din. 100 avstrijskih šillingov za 797'95 Din — 800'95 Din. 100 nemških mark za 1357'75 Din — 1360'75 Din. 100 madžarskih pengov za 991'20 Din — 994'20 Din. 100 italijanskih lir za 298'38 Din — 300'38 Din. 100 francoskih frankov za 222'66 Din — 224'66 Din.

Raznoterosti.

Iz življenja rib. Ogromno je število raznih vrst rib, ki jih poznamo. Mnogo vrst pa je, ki jih tudi prirodoslovci ne poznajo natančneje. Globoko v morju žive čudne ribe, ki le izjemoma prihajajo na površje ter le slučajno postanejo človekov plen. Z opazovanjem in proučevanjem življenja rib se mnogo bavi francoski profesor Roule; iz njegovih spisov povzemamo nekatere zanimivosti, ki bodo zanimale tudi naše čitatelje.

Kakor ptice in žuželke, ki jim je zrak to, kar je ribam voda, se znajo tudi ribe prilagoditi razmeram. Živali, ki žive na suhem, so v tem pogledu daleč zaostale za ribami in pticami. Ribe so med vsemi živimi bitji najbolj gibčne in urne. Ustvarjene so za življenje v vodi, kjer plavajo; so pa tudi ribe, ki lahko letajo in lazijo po suhem. Nekatere ribe znajo celo plezati na drevesa. Ako so izpostavljene nevarnosti, da voda okrog njih izhlapi, se zarijejo v blato in počakajo deževnega vremena, da lahko zopet plavajo v vodi. Kadar morajo preživeti dalje časa v blatni, prilagode svoja dihalna deloma celo zraku.

Malokdo ve, da je riba izumitelj ribolova na trnek. Ta način lova so poznale ribe že davno pred človekom. Globoko v vodi spusti riba iz ust sluzasto vlakno, na katerem je prilepljena ličinka, ki zvabi plen naravnost v usta lačne ribe. Te vrste rib, ki znajo loviti plen na trnke, žive tudi v nekaterih jezerih Srednje Evrope.

Razširjajte in čitajte naš list!

Med ribami so tudi dobri lovci, ki nimajo pušk, pač pa si pomagajo na ta način, da streljajo po mušicah s kapljicami vode, ki jih poženo z veliko silo iz ust tako, da žuželke ubijejo ali pa vsaj omamijo. V napadu in obrambi uporabljajo nekatere ribe prirojeno lastno elektriko, ki jo je človek spoznal šele v novejšem času. Teh rib je več vrst. Med njimi je najbolj znan skat. Te ribe omamijo z elektriko svojo žrtev, katere se potem z lahkoto polaste.

Zanimivo je med drugim razmerje med moškim in ženskim spolom. Pri ljudeh in živalih je dala narava moškemu več telesne moči, ker morajo večinoma skrbeti za samice, pri ribah pa to pravilo ne velja. Med ribami najdemo krepke, do enega metra dolge samice, katerih samci so slabotni, komaj 10 cm dolgi in tako nesposobni za samostojno življenje, da žive izključno le od samice.

Da služijo oči pri ribah istemu namenu kakor pri živalih in človeku, je znano. Človek se pa nehoti vprašuje, kaj prav za prav ribe vidijo s svojimi očmi. Profesor Roule, ki je preiskoval ribje oči, je ugotovil, da je med močjo vida pri raznih vrstah rib velika razlika. Pri nekaterih ribah je vid zelo dobro razvit in igra v njihovem življenju vlogo, pri drugih je pa okrnjen. Ribe z okrnjenim vidom vidijo približno tako malo kakor človek v mraku. Uho je pri ribah popolnoma okrnjeno; kljub temu pa ribe zelo dobro slišijo. Ribe so zelo občutljive za tresljaje, kar vedo vsi ribiči, ki ne trpe, da bi med ribolovom kdo hodil v bližini. Narava je poskrbela, da občutijo ribe zlasti korake na bregu, ker jim je to v obrambi najbolj potrebno.

Še mrtvi se morajo prekrstiti. V Kastelruthu na južnem Tirolskem je dekan po zapovedi župana oznanil s prižnice, da morajo vsa doslej dvojezična oznanila biti odslej sestavljena v italijanskem jeziku. Tudi nagrobni kamni morajo do 30. novembra imeti italijanske napise. Župan v Margreitu je izdal povelje, da morajo biti pridige v italijanskem jeziku. Nemški napisi na vojnih spomenikih in tudi na nagrobnih spomenikih morajo odpasti. V smislu jezikovnih določb prefekta so fašistični sindikati izdali še ostrejšo odredbo. Tako je odredil sindikat odvetnikov in zdravnikov, da morajo biti vsi napisi in ulične tablice v italijanskem jeziku. V ljudskih šolah v Bocnu je bilo izdano povelje, da morajo otroci ne samo v šoli, temveč tudi med odmori ter na potu iz šole in v šolo govoriti samo italijansko. V nemških občinah je nemški pouk v verouku že davno izginil.

Otok, ki se vsako jesen pogrezne. V Livlandu v jezeru Ilfung opažajo vsako jesen čuden pojav. V omenjenem jezeru se nahaja namreč precej velik, ploščat otok, ki je poraščen s travo, katero vsako poletje spravljajo za krmo. Na otok torej prihajajo ljudje, ki pokosijo in posušijo travo. Ako pa hočejo ljudje v jeseni, koncem oktobra ali v začetku novembra, obiskati otok, ga ne najdejo več; otok je izginil brez sledu. Vsako pomlad se pojavi čudoviti otok vedno zopet na istem mestu jezera. Toda še nikdar ni človeško oko opazovalo pogrezanje; kakor pravijo tamošnji prebivalci, se otok potopi vedno ponoči. Dočim so prej dviganje in pogrezanje otoka pripisovali skrivnostnim močem, demonom in vodnim duhovom, poznajo danes že dolgo časa vzrok čudnega pojava. Na dnu jezera se pomladi ob nastopu toplote razvija v gobasti in šotasti snovi otoka ogromna količina plinov. Neštevilni plinasti mehurčki, ki se naberejo v otoku in ne morejo na pristo, dvignejo otok kakor balon iz vode. Z nastopom mraza v jeseni neha razvoj močvirnih plinov, s plini napolnjeni mehurji in mehurčki pod otokom in v njem polagoma izginejo, dokler nekega dne, sledeč zakonom težine, otok ne izgine tiho in brez sledu v vodi. Razvoj tega skrivnostnega otoka se je izvršil najbrž tako, da se je v davnih časih odtrgal velik kos gobastih jezerskih tal, ki so ga plini, ki so se razvili, ponesli na površje. Tekom poletja so se na tem plavajočem komadu zemlje naselila razna zelišča, ki so tekom časa napravila površino gostejšo in krepkejšo, dokler razvoj otoka ni dosegel današnjega stanja.

Odkrit grob kaldejskega kneza. Arheološka ekspedicija, ki sta jo organizirala britanski kraljevi muzej in pennsylvanska univerza, je razkrila v kaldejskem Uru-u v Abrahovem mestu, grob kneza Mes Kalana Duga, ki je živel okoli 3500 let pr. Kr. Glede identitete ni dvoma: Knezovo ime je gravirano v zlate posode, ki so jih našli v grobnici, v zlati plošči je urezana celo knezova glava. To je prvo odkritje te vrste v Kaldeji. V grobnici so našli dalje: dve zlati vazi, zlato svetilko, na kateri se nahaja knezovo ime z atributom »dober narodni junak«, zlato sekiro itd. Grobnica je zgrajena iz kamna.

Vajenca za krojaški obrt sprejme

Franc Merjasec
Glince-Vič, cesta 17/XV.

Izdaja Udruženje vojnih invalidov.
Odgovorni urednik: Stanko Tomc.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.
Zanj odgovarja: France Štrukelj.